

Furcsa pestbudai utcanevek

Írta: Bevilacqua Borsody Béla

Budapest „a szép kilátás, a csodálatos dunapart alkonyat, a kávéházak, a cigánymuzsika és az éjjeli élet, a Goulasch, Tschikosch és a Paprika városa“, illetőleg „Budapest the romantik Town“ azaz „a Romantika városa“, mint a fentieket az 1850-as évek óta írja le szeretett városunkról minden itten forgó idegen, vagyis a litterátus Idegenforgalom.

Amit azonban az ittfordó Idegen nem vesz észre, mert magyarul nem tud, az, hogy szeretett városunk a legidétlenebb, leghagyománytalanabb, legsületlenebb és — mondjuk meg magyarul — legtudatlanabb utcakeresztelősi klasszikus helye.

Elmellőzve azt a jövátéhetetlen Barbariest, mely az 1890-es évek óta felelőtlenül és megfellebbezhetetlenül törölt le minden várostörténeti, várostájtörténeti, nemzetiségi, fertálytörténeti és polgártörténeti szint Városunk orcájáról: alábbiakban egy budai, egy pestbudai és egy pesti utcanevről akarunk szólni. Olyanokról, melyekről eddig még szó sem esett. A Karpferstein és a Freudenthal utca nevének, azaz a „Pontykő“ és az „Örmölvölgy“-utcák nevének kacagató ostobaságáról mindenki tud. Alábbiak a Mészáros, a Nádor és a Kazár utcák nevééről szólnak.

MÉSZÁROS-UTCA

Pest és Budát a középkorban Középeurópa marhakereskedelmének gócpontja volt. A budai mészáros céh középkori okleveleiről szóló munkámban bőven ismertettem a Zsigmond császár és király nevében hozott ama királyi ítéletet, mely Pest, Budát és Óbuda mészáros-céheinek jelenlétében Pest város mészárosainak adott előjogot a Pestre felhajtott marha megvásárlására. A pesti marhavásár a 15. században Pest város falai között folyt le, de a hajtott marha a ma Budaörsi út nevezetű marhahajtóúton ment Bécsig, onnan tovább Nürnbergig és Lübeckig.

Az út a mai Vérmezőnél kezdődött és annak az 1870-es évekig Mészárosút, azaz Fleischhacker Strasse volt a neve. A mai Németvölgy az 1870-es évekig a budai mészáros céh legelője volt. Itt a Németvölgy alatt húzódtott el az ősi középkori marhahajtó út. Takáts Sándor, a legkitünőbb és a legmagyarabb, egyben legtehetségesebb historikus írta meg a marhakereskedelem útját Budától Nürnbergig. Ő emlékezett meg a nürnbergi mészáros céh székházáról, melyen máig ott van egy gyö-

nyörű, címeresszarvú magyar ökör feje, a közeli hidon pedig Magyarország címere.

Az ut kanyargósan máig épen fut Budaörsön és a komárommegyei Kőcsfalun át Bécs felé. Az öregek máig Mészárosút néven ismerik. Mégis megtörtént, hogy ezt a budai magyar művelődéstörténeti, várostörténeti, helytörténeti emléket ostoba hivatali pennával Alkotás utcára változtatta egy korlátolt korzak.

„Alkotás“ Őh! — valóban talpraesett alkotás volt ez, azon a címen, hogy a tavaly lebontott „Zum Schöpfer“, vagyis a „Teremtő Uristenhez“ hájzjegyzett hájzjellegű 18. századi ház nevével viselő utcarészlet, — a Mészáros utca egy részlete, — „Schöpfergasse“ nevét „Alkotás-utca“ névre gárgyította az akkori bürokrácia. Az ősi Mészáros út nevét pedig ráidétlenítették egy utcára, melynek semmi köze nem volt az ősi Mészáros-úthoz.

HAJÓCSIGÁZÓ-UTCA, SZÉL-UTCA, NÁDOR-UTCA,

Ha a mai Nádor utcának Hajócsigázó-utca lenne a neve, akkor minden pestbudai süvölvény tudná, hogy ez egyik várostörténetileg oly érdekes emlékiünk névhordozója. Ugyanis: 1790. nyarán nyílt meg az új, a második repülőhid a budai Bomba-tér és a pesti Ács Piacz között, azaz a mai Batthyány-tér és az Országház déli sarka között. Ide helyezték a Hajóhid tartódereglyéinek csigázó helyét is, vagyis azt a szintalpas csuszatóművet, melyen a téli jégzajlás idején úgy a Hajóhid, mint a Repülőhid hidtestét, illetőleg a Repülőhid röptőláncait tartó dereglyéket partra húzták. A dereglyéket partra vontató láncot hengerkerékre csavarták fel. Az ilyen hengerkerék, illetőleg annak csigasoros műve németül Winde. A Winde-Platz és a Winde-gasse neve tehát Hajócsigázó Piacz és Hajócsigázó utca volt. A németül se, magyarul se tudó régi kupa-tanácsi bölcsesség ezt Szél-nek, Wind-nek gondolván a Winde gasse nevéből Szél-utcát kanyarított. Ebből lett a Nádor-utca neve. Őh szent Lájterjakab!

KAZÁR-UTCA

Kezdetben Kék Kakas utca volt a neve, a régi serescorcsma cégérneve után, mert a régi Király-utcán sorban egymás mellett voltak a Blaumontagot, a Korhelyhétfőt, vagyis a Szent-heverdel-napját tartó, a hétfő délelőttöt sere-

zessel agyonütő mesterlegények „kék“ korcsmai: a Kék Kakas, a Kék Macska, a Kék Kutyta, a Kék Palack. Egy derék pesti polgár az 1870-es évek elején Petőfi kis mellszobrát helyezte el ottani házában és e címen arra kérte a Tekintetes Tanácsot, hogy a Kék Kakas utca nevét kersztelje át Petőfi utcára. Ez meg is történt.

Az utcát ócskaruhaáruházak ülték meg, akik bizony nem voltak éppen császári és királyi kamarások, sem „árják“, 1921-ben az utca eme távolról sem „árja“ jellegét azzal óhajtottta az akkori Közmunkatanács az akkori Politika — hogy ugymondjuk — ideológiájának szellemében kifejezni, hogy (a zsidót öszszetévesztve azzal, ami nem zsidó) azt Kazár utcának nevezte el. Őh szent Lájterjakab! Kazár: annyi mint „fehér kun“, vagyis „északi bugár“ azaz északi bolgár, ázsiai turáni magyar. Atyafiságunk oldalága, mely még a magyar honfoglalás előtt mőzeshitű lett. Az óriási kazár birodalom egyik Kagánja, a nagynevű Jászf Kán, vagyis József Ur vette fel a mőzeshitű. Árpádházi fejedelmünk vérséges atyafiságban voltak a kazár fejedelmekkel. Szent László király anyja is kazár fejedelm-lány volt, hogy a többiről ne beszéljünk. Nos a néhai való jó Horváth István se csinált vala kalamásabb, délibáosabb filológiát, mint amilyen művelődéstörténetet az, akinek ez a homérosi derüt kiváltó ostobaság eszébe jutott. Ez olyan, mintha feketét akarnék mondani és fehérét mondanék. Javallom, tünjön el mihamarabb ez az ostobaság, a pesti utca-keresztelősi egyik legragyogóbb cégéne.

BUDAI PÉKEK

RÁTKAI FERENC SÜTŐÜZEME

II., RETEK-UTCA 4. SZÁM. TELEFON 1-532-79

Gandel sütő- és cukrászüzem
Bőszörményi-út 36/a
készítményei egész Budán kedveltek

Ruzicska Pál kenyérgyára

I., Horváth-u. 29. ▼ Telefon: 1-518-23.

INTÉZETEK, KÁVÉHAZÁK, ÉTTERMEK SZALLÍTÓJA

STANZEL KENYÉR III. Zsigmond u.
elismeri 45 ▲ Tel: 1-531-48